

## La música medieval

2014/2015

Codi: 100638

Crèdits: 6

| Titulació           | Tipus | Curs | Semestre |
|---------------------|-------|------|----------|
| 2500240 Musicologia | OB    | 2    | 1        |

### Professor de contacte

Nom: María Carmen Gómez Muntané

Correu electrònic: Carmen.Gomez@uab.cat

### Utilització de llengües

Llengua vehicular majoritària: català (cat)

Grup íntegre en anglès: No

Grup íntegre en català: Sí

Grup íntegre en espanyol: Sí

### Prerequisits

Grado medio de Conservatorio de Música o nivel equivalente.

Inglés fluido a nivel de lectura.

### Objectius

Contexto: Edad Media Occidental (ca. 900-ca. 1400)

Objetivos: Familiarizar al alumno con el repertorio musical del Medioevo y su contexto, con el propósito de que adquiriera conciencia de su valor e importancia como patrimonio cultural a estudiar, preservar y divulgar.

### Competències

- Analitzar críticament les obres musicals des de qualsevol punt de vista de la disciplina musicològica.
- Conèixer i comprendre l'evolució històrica de la música i les seves característiques tècniques, estilístiques, estètiques i interpretatives des d'una perspectiva diacrònica.
- Desenvolupar un pensament i un raonament crítics i saber comunicar-los de manera efectiva, tant en les llengües pròpies com en una tercera llengua.
- Identificar i contrastar les diferents vies de recepció i consum musicals en la societat i en la cultura de cada època.
- Que els estudiants hagin demostrat que comprenen i tenen coneixements en una àrea d'estudi que parteix de la base de l'educació secundària general, i se sol trobar a un nivell que, si bé es basa en llibres de text avançats, inclou també alguns aspectes que impliquen coneixements procedents de l'avantguarda d'aquell camp d'estudi.
- Que els estudiants puguin transmetre informació, idees, problemes i solucions a un públic tant especialitzat com no especialitzat.
- Que els estudiants sàpiguen aplicar els coneixements propis a la seva feina o vocació d'una manera professional i tinguin les competències que se solen demostrar per mitjà de l'elaboració i la defensa d'arguments i la resolució de problemes dins de la seva àrea d'estudi.
- Relacionar conceptes i informacions de diferents disciplines humanístiques, científiques i socials, especialment les interaccions que s'estableixen entre la música i la filosofia, la història, l'art, la literatura i l'antropologia.
- Vincular els coneixements adquirits amb la praxi musical, col·laborant amb els intèrprets a través de l'anàlisi i la contextualització dels diferents repertoris, tant els relacionats amb la música històrica com amb les diverses manifestacions de la música contemporània.

## Resultats d'aprenentatge

1. Analitzar els creadors d'un fenomen artístic en un determinat context cultural
2. Analitzar els receptors d'un fenomen artístic en un determinat context cultural
3. Analitzar les idees artístiques sobre un fenomen artístic en un determinat context cultural.
4. Aplicar a la recerca musical les conceptualitzacions pròpies de la filosofia, la història, la literatura i l'antropologia.
5. Comunicar per escrit, amb correcció, precisió i claredat argumentals i terminològiques, els coneixements adquirits, tant en l'àmbit de l'especialització com de la divulgació musicals.
6. Considerar la matèria de manera integral i identificar el context en el qual s'inscriuen els processos estudiats i la relació que tenen amb els elements i els factors que intervenen en el desenvolupament sociohistòric.
7. Contextualitzar en l'entorn històric i cultural les obres musicals des d'una perspectiva crítica.
8. Definir els processos de periodització i de classificació estilística i tipologia usuals en la conceptualització històrica del fet musical.
9. Determinar la complexitat dels processos de recepció de la música.
10. Establir els fenòmens de circulació de les idees en el domini musical.
11. Exposar els coneixements sobre la història, l'art o altres moviments culturals.
12. Identificar correctament el repertori essencial i els principals compositors de cada un dels moments històrics.
13. Identificar críticament les diferents orientacions de praxi musical que els intèrprets apliquen a la música de cada època històrica.
14. Identificar el context en què s'inscriuen els processos històrics
15. Identificar els mètodes propis de la història i la seva relació amb l'anàlisi de fets concrets
16. Identificar i ubicar críticament en la seva època històrica les diferents tipologies musicals.
17. Identificar les idees principals i les secundàries i expressar-les amb correcció lingüística.
18. Identificar les propietats estilístiques de cada període històric.
19. Integrar els coneixements adquirits en l'elaboració de textos sintètics i expositius adequats a l'àmbit comunicatiu acadèmic i d'especialització.
20. Interpretar els textos teòrics més importants de cada època.
21. Reconèixer en la praxi musical els elements de diverses cultures i de diferents èpoques històriques.
22. Relacionar els canvis tecnològics i científics de cada època amb la creació i la recepció de la música.
23. Resoldre problemes d'indole metodològica en l'àmbit de la musicologia.
24. Utilitzar correctament el lèxic específic de la història
25. Utilitzar el vocabulari propi de la ciència musicològica relacionat amb cada època històrica.
26. Vincular els períodes de la història de la música amb els períodes de la història de l'art, a través de les semblances i les discrepàncies.

## Continguts

### TEMARIO

1. Introducción
2. El concepto de música y músico en el Medioevo
3. La notación neumática
4. Modos gregorianos y solmización
5. El calendario litúrgico. Libros de la liturgia
6. El Oficio divino
7. La Misa
8. Tropos y secuencias

9. El drama litúrgico I
10. El drama litúrgico II
11. El repertorio trovadoresco I
12. El repertorio trovadoresco II
13. La juglaría
14. La lírica gallego-portuguesa y Alfonso X el Sabio
15. De los orígenes de la polifonía al Roman de Fauvel \*
16. Ars Nova
17. El motete isorrítmico
18. El Ordinario polifónico de la Misa
19. El Trecento italiano
20. El Llibre Vermell de Montserrat
21. Ars Subtilior
22. El tránsito al Renacimiento

\* Tema a tratar detalladamente en la asignatura Notación Musical I

## Metodologia

Actividades dirigidas:

Desarrollo del temario mediante clases magistrales abiertas a la participación del alumno, ilustradas mediante los ejemplos gráficos del dossier de la asignatura (equivalente al 'syllabus' de las Universidades americanas) y audiciones musicales. Distribución de horas aproximada: clases magistrales, 36 horas; audiciones musicales, 4 horas; conferencias profesorado externo, 3 horas.

Actividades supervisadas:

Realización de un Trabajo, con carácter obligatorio.

Actividades autónomas del alumno:

Estudio del temario, apoyado en las clases, materiales y bibliografía que se facilita (incluye lectura de libros y artículos especializados y estudio personal).

## COMPETENCIAS y RESULTADOS DEL APRENDIZAJE

E01 (Específica), incluyendo todos sus apartados (E.01.01, E.01.02, E.01.03, E-01.04, E-01.09), todo ello referido a la Historia de la Música Medieval del Occidente Europeo.

## Activitats formatives

| Títol            | Hores | ECTS | Resultats d'aprenentatge |
|------------------|-------|------|--------------------------|
| Tipus: Dirigides |       |      |                          |

|                                                                      |     |      |                                                                            |
|----------------------------------------------------------------------|-----|------|----------------------------------------------------------------------------|
| Sessions presencials                                                 | 36  | 1,44 | 1, 2, 3, 4, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 18, 20, 21, 22, 25, 26 |
| Tutorització de treballs individuals                                 | 6   | 0,24 | 4, 5, 17, 19, 23, 24, 25                                                   |
| Tipus: Supervisades                                                  |     |      |                                                                            |
| Audició d'exemples musicals                                          | 4   | 0,16 | 8, 12, 13, 16, 18, 21, 24, 25                                              |
| Seminaris / conferències amb professorat extern                      | 3   | 0,12 | 1, 2, 3, 4, 6, 23, 25                                                      |
| Tutories individuals i/o grupals                                     | 4,5 | 0,18 |                                                                            |
| Tipus: Autònomes                                                     |     |      |                                                                            |
| Estudi de la matèria de l'assignatura                                | 32  | 1,28 |                                                                            |
| Lectura de material bibliogràfic (llibres i articles especialitzats) | 20  | 0,8  |                                                                            |
| Preparació del treball d'assignatura                                 | 20  | 0,8  | 1, 2, 3, 5, 7, 8, 11, 12, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 23, 24, 25           |
| Preparació i correcció dels apunts de classe                         | 20  | 0,8  |                                                                            |

## Avaluació

1. Examen de la assignatura (70%): cuatro ejemplos musicales a identificar y comentar. Se evalúan, como resultados del aprendizaje, las competencias específicas que se detallan en el apartado E01 en todos sus puntos.

2. Trabajo de realización obligatoria (25%). Incluye: A) Recensión de un libro de la Bibliografía (3 pp.) B) Recensión de una revista especializada (1 pp.) C) Análisis comparado de un fragmento musical (3 pp.) D) Recensión de un CD o un concierto (1 pp.). El trabajo se entregará en forma de dossier impreso, precedido de un índice que especifique su contenido y en el que conste el nombre de su autor/a. Se evalúa muy en particular la competencia general G01, aplicada a la materia de la asignatura, así como la competencia básica B02 en lo que se refiere a los puntos RA120 y RA128.

3. Asistencia a las conferencias programadas (5%).

Fecha de entrega del Trabajo: 16 Diciembre 2014

Fecha examen: 13 Enero 2015

Comentario examen: 15 Enero 2015

Examen de reevaluación de la asignatura: cuatro ejemplos musicales a identificar y comentar. Se evalúan, como resultados del aprendizaje, las competencias que se detallan en el apartado E01 en todos sus puntos. Para presentarse al examen de reevaluación es necesario haberse presentado al examen de la asignatura y haber obtenido una nota superior a 0.

Fecha de reevaluación: a determinar

## Activitats d'avaluació

| Títol | Pes | Hores | ECTS | Resultats d'aprenentatge |
|-------|-----|-------|------|--------------------------|
|-------|-----|-------|------|--------------------------|

|                                                                |     |     |      |                                                                                               |
|----------------------------------------------------------------|-----|-----|------|-----------------------------------------------------------------------------------------------|
| Assistència a les conferències/seminaris de professorat extern | 5%  | 3   | 0,12 | 1, 2, 3, 4, 7, 8, 9, 10, 13, 14, 15, 16, 18, 20, 21, 22, 25                                   |
| Prova escrita                                                  | 70% | 1,5 | 0,06 | 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 26 |
| Treball escrit d'assignatura                                   | 25% | 0   | 0    | 5, 17, 19                                                                                     |

## Bibliografia

### BIBLIOGRAFÍA BÁSICA

Hoppin, R.H., *Medieval Music* (New York, 1978; edic. española, 1991)

Ibidem, *Anthology of Medieval Music* (New York, 1978; edic. española Madrid, 2002)

The New Oxford History of Music II. The Early Middle Ages to 1300, R. Crocker & D. Hilley eds. (Oxford-New York, 1990)

The New Oxford History of Music III.1 Music as Concept and Practice in the Late Middle Ages, R. Strohm & B. J. Blackburn eds. (Oxford, 2001)

Source readings in music history O. Strunk & L. Treitler eds. (New York, 1998) ["The Early Christian period and the latin middle ages"]

The New Grove Dictionary of Music and Musicians, S. Sadie ed. (London etc., 2001)

Gómez, M<sup>a</sup>C., *La música medieval en España* (Kassel, 2001)

Historia de la Música en España e Hispanoamérica 1. De los orígenes hasta c.1470, M<sup>a</sup>C. Gómez ed. (Madrid, 2009)

### BIBLIOGRAFÍA ESPECÍFICA

Música

Liber Usualis

Graduale Triplex

Monumenta Monodia Medii Aevi

Werf, H. Van der, *The Extant Troubadour Melodies* (Rochester, 1984)

Anglés, H., *La música de las Cantigas de Santa María del rey Alfonso el Sabio* (Barcelona, 1943-64) (3 vols.)

Karp, Th., *The Polyphony of Saint Martial and Santiago de Compostela* (Oxford, 1992) (2 vols.)

Magnus Liber Organi, E.H. Roesner, ed. (7 vols.)

The Montpellier Codex, H. Tischler ed. (Madison, 1978-85) (4 vols.)

Polyphonic Music of the Fourteenth-Century (24 vols.) [PMFC]

Corpus Mensurabilis Musicae [CMM]

Libros (según temario)

1.

Haynes, B., *The End of Early Music* (Oxford, 2007)

Leech-Wilkinson, D., *The Modern Invention of Medieval Music* (Cambridge, 2002)

2.

Boecio, *Tratado de Música*, trad. S. Villegas (Madrid, 2005)

Fubini, E., *Música y estética en la época medieval* (Pamplona, 2008)

Schueller, H.M., *The Idea of Music. An Introduction to Musical Aesthetics in Antiquity and the Middle Ages* (Kalamazoo, 1988)

3-4.

Busse Berger, A.M., *Medieval Music and the Art of Memory* (Berkeley-Los Angeles-London, 2005)

Chailley, J., *L'imbroglia des modes* (Paris, 1960)

Levy, K., *Gregorian Chant and the Carolingians* (Princeton, 1998)

Treitler, L., *With Voice and Pen. Coming to Know Medieval Song and How it was Made* (Oxford, 2003)

5-8.

Apel, W., *Gregorian Chant* (Bloomington, 1958)

Asensio, J.C., *El canto gregoriano* (Madrid, 2003)

Harper, J., *The Forms and Orders of Western Liturgy from the Tenth to the Eighteenth Century. A Historical Introduction and Guide for Students and Musicians* (Oxford, 1991)

Hiley, D., *Western Plainchant. A Handbook* (Oxford, 1993)

9-10.

Donovan, R.B., *The liturgical drama in medieval Spain* (Toronto, 1958)

Orden, D.H., *The Staging of Drama in the Medieval Church* (Wewak-London, 2002)

Ranking, S., *The Music of the Medieval Liturgical Drama in France and England* (New York & London, 1989)

11-13.

Aubrey, E., *The Music of the Troubadours* (Bloomington-Indianapolis, 1996)

Van der Werf, H., *The chansons of the troubadours and trouvères. A study of the melodies and their relation to the poems* (Utrecht, 1972)

Zuchetto, G., *Terre des troubadours XII-XIIIe siècles* (Paris, 1996)

Menéndez Pidal, R., *Poesía juglaresca y juglares* (Madrid, 1991/9ª edic., etc.)

14.

Ferreira, M.P., *O som de Martin Codax* (Lisboa, 1986)

15.

*Musica enchiridis and Scolica enchiridis*, trad. R. Erickson (New Haven-London, 1995)

Wright, C., *Music and Ceremony at Notre Dame of Paris 500-1550* (Cambridge, 1989)

Everist, M., *French Motets in the Thirteenth Century* (Cambridge, 1994)

Fauvel Studies. Allegory, Chronicle, Music, and Image in Paris, Bibliothèque Nationale de France, MS Français 146 (Oxford, 1998)

16-18.

Kügler, K., The Manuscript Ivrea, Biblioteca Capitolare 115: Studies in the Transmission and Composition of Ars Nova Polyphony (Ottawa, 1997)

Leech-Wilkinson, D., Machaut's Mass. An Introduction (Oxford, 1990)

Robertson, A.W., Guillaume de Machaut and Reims (Cambridge, 2002)

Stäblein-Harder, H., Fourteenth-Century Mass Music in France (MSD 7, 1962)

Tomasello, A., Music and Ritual at Papal Avignon 1309-1403 (Ann Arbor, 1983)

19.

Beck, E.M., Singing in the Garden. Music and culture in the Tuscan Trecento (Innsbruck, 1998)

Pirrota, N., Music and Culture in Italy from the Middle Ages to the Baroque (Cambridge, 1984)

20.

Gómez, M<sup>a</sup>C., El Llibre Vermell de Montserrat (Sant Cugat del Vallés, 1990)

21.

A late Medieval Songbook and its Context. New Perspectives on the Chantilly Codex (Bibliothèque du Château de Chantilly, Ms. 564), Y. Plumely & A. Stone eds. (Brepols, 2009)

22.

Cumming, J.E., The Motet in the Age of Du Fay (Cambridge, 1999)

Johannes Ciconia musicien de la transition, Ph. Vendrix ed. (Brepols, 2003)

Stroh, R., Music in Late Medieval Bruges (Oxford, 1985)

Revistas

Early Music [EM]

Early Music History [EMH]

Musica Disciplina [MD]

Plainsong & Medieval Music

Acta Musicologica [AcM]

Archiv für Musikwissenschaft [AfMw]

Journal of the American Musicological Society [JAMS]

Notes

The Musical Quarterly [MQ]

Revista de Musicología [RdM]

Goldberg